

Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/usakead>

LOCKE, KANT VE RUSSELL'İN "EĞİTİM ÜZERİNE" DÜŞÜNCELERİ

LOCKE, KANT AND RUSSELL'S THOUGHTS "ON EDUCATION"

Serdal ÖZGÖZGÜ*

*Dr., Karabağlar Rehberlik ve Araştırma Merkezi, serdales@gmail.com

Gönderilme Tarihi: 14.02.2020

Yayınlanma Tarihi: 30.04.2020

Özet: Tarih boyunca, toplumların düşünce sistemine etki eden önemli filozoflar, eğitim konusunda çeşitli eserler vermiştir. Bu çalışmanın amacı, farklı yüzyıllarda yaşamış ve günümüz düşünce sistemini etkileyen filozoflar olan Locke, Kant ve Russell'in eğitim ile ilgili düşüncelerini karşılaştırmalı olarak sunmaktır. Nitel araştırma yaklaşımı kullanılarak yapılan bu çalışmada, filozofların "Eğitim Üzerine" isimli kitaplarından yararlanılmıştır. Filozoflar eğitimin önemi, yarırcı olması, eğitime erken yaşta başlanması gerektiği, öğretmen nitelikleri, eğitimde içeriğin yer ve zamanında verilmesi, beden ve zihin eğitiminin birbirini etkilediği, güncel dillerin öğretilmesi, ödül ve cezanın kullanılmasının gerekliliği konularında benzer görüşler ortaya koyarken; çocuk zihnine bakış açısı, eğitimde okulun önemi, ahlak, beden sağlığı, motivasyon, başarı konularına yapılan vurguda ve eğitimde oyunun ve materyallerin kullanılması, ezbercilik, disiplin, cezanın kullanılması gibi konularda farklı görüşler öne sürmüşlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Locke, Kant, Russell

Abstract: Throughout history, important philosophers who influenced the thought system of societies produced various works on education. The purpose of this study is to present the on education thoughts of Locke, Kant and Russell, who lived in different centuries and influenced the thought system of today. In this research, which was carried out using a qualitative research approach, philosophers' books "On Education" were used. Philosophers have expressed similar views on the importance of education, utilitarianism, early education, teacher qualifications, educational content, physical and mental education affecting each other, teaching current languages, and the necessity of using reward and punishment. However, the philosophers put forward different views on issues such as the point of view to the children's mind, the importance of school, moral education, physical health, motivation, the use of games and materials in education and the use of punishment, discipline and punishment.

Keywords: Education, Locke, Kant, Russell

Giriş

Zamanın önde gelen düşünürleri toplumların eğitim yaklaşımlarını şekillendirmiştir. Eğitim yaklaşımlarına etki eden ve yol çizen eğitim felsefeleri, insanı değişim içinde düşünür ve bilimlerin verilerinden faydalanır. Eğitim felsefesi, insanı oluşturduğu bütün değerlerle beraber ele alır ve onu daha ileriye taşımaya çalışır. Felsefe ve eğitimin birbirleriyle ayrılmaz bir bütün olduklarının en büyük göstergesi, gerçeğin çeşitliliğine uygun olarak değişen şartlara cevap veren insan yetiştirmektir (Cevizci, 2012' den akt. Kılıç, 2014). İnsan yetiştirme sistemi ile buna ilişkin felsefi tutumlar birbirleriyle etkileşim içinde olmuşlardır. İlkçağ filozoflarından bu yana eğitim ve felsefe ilişkisi kurulmuş ve bizzat filozoflar tarafından felsefi görüşlerin aktarıldığı eğitim kurumları kurulduğu görülmüştür. Filozofların eğitime olan bu ilgisi artarak devam etmiş ve ilerleyen dönemlerde daha sistematik hale gelmiştir. Bu bakımdan önemli filozofların görüşleri, zamanın eğitim kurumlarını ve eğitim anlayışlarını etkisi altına almıştır.

Filozoflar toplumun birçok sorunu içinde eğitim ile ilgili olarak da birtakım düşünceler öne sürmüşlerdir. Toplumların eğitim felsefelerine etki eden etmenlerden biri olan önemli düşünürlerin görüşleri, bu yöndeki eğitim uygulamalarının önünü açacak vizyonu ortaya koymuştur. Bir toplumun belli bir döneme ait eğitim ile ilgili uygulamalarını değerlendirmek için eğitime etki eden ve bu yönde görüş belirten filozofların görüşlerini de incelemenin faydalı olacağı söylenebilir. Özellikle batı ülkeleri için Aydınlanma dönemi bu bağlamda önemli bir çalışma alanıdır.

Aydınlanma Dönemi öncesi eğitim uygulamaları kendi şartları itibarıyla toplum üzerinde yavaş ve sınırlı bir etkiye sahip olmuştur. Fakat Aydınlanma Dönemi ile birlikte eğitim ile ilgili önemli düşünceler ivme kazanmıştır. Bunlar arasında önemli filozoflarının eğitim ile ilgili düşünceleri, eğitim sistemine olan etkisi bakımından öne çıkmaktadır. Hiç kuşkusuz Aydınlanma Döneminin ilk ve en önemli düşünürlerinden biri John Locke'tur. 17. yüzyıla gelirken Avrupa'da feodalite etkisini yitirmeye başlamıştır. Coğrafi keşiflerin getirdiği zenginleşme ile birlikte özellikle sömürgecilik rekabeti, Avrupa ülkelerinin doğudaki kara bağıllığından yavaş yavaş kopup, kendi ekonomik bağımsızlığını kazanmasına yol açmıştır. Locke'un yaşadığı 17. yüzyılda İngiltere'de kral ve parlamento arasındaki iktidar çatışması sonucu güç kraldan parlamentoya geçmiştir. Bu gelişmeler ile birlikte İngiltere'de mutlak monarşi olasılığı tamamen ortadan kalkmıştır. Bu şartlar altında, Locke, hayatının büyük bir kısmını XVII. yüzyılda yaşamış olmasına rağmen, onun bir 18. yüzyıl düşünürü veya bir "Aydınlanmacı" olarak anıldığını görmek şaşırtıcı değildir (Zabcı, 2016).

17. yüzyılın, Aydınlanmanın ve Liberalizmin en önemli filozoflarından biri olan Locke'un sonrasında, 18. yüzyılda emprisizm ve rasyonalizm anlayışlarına farklı bir bakış açısı geliştiren ve akli ön plana çıkaran büyük düşünür Immanuel Kant göze çarpmaktadır. Kant'ın yaşadığı 18. ve 19. yüzyıllar özellikle endüstrileşmenin ivme kazandığı dönemler olmuştur. Buhar makinesinin endüstride kullanılması ile başlayan endüstrileşme ile birlikte öncelikle İngiltere olmak üzere birçok Batı ülkesinde işgücü gereksinimini artırmıştır. Bu ihtiyaç dolayısıyla kent merkezlerinde yoğun insan nüfusları görülmeye başlanmıştır. Gerek kitlesel göçler gerekse doğum oranlarının artması sonucu kentlerdeki insanların eğitilmesi ihtiyacı eğitimde önemli

bir kitleleşmeyi de beraberinde getirmiştir. Çeşitli okullar kurulmuş ve eğitim programları hazırlanmıştır. Bu durum 20. yüzyılda da etkisini sürdürmüştür.

Kant'ın da başını çektiği Aydınlanma filozofları, kabullenilmiş bütün inançların, bilgilerin, değerlerin, geleneklerin, toplumsal-siyasal kurumların aklın süzgecinden geçirilip eleştirilmesini önermişlerdir. Bununla amaçlanan, her türlü otoriteden bağımsız olarak aklını kullanıp kendi kaderini belirleyen ve iyi, erdemli bir yaşam süren insanın yaratılmasıdır. Bu dönem filozofları bir 'toplum mühendisliği' ne soyunurlar. Aydınlanmacılara göre insanın ergin olmayıştan kurtulması, yani aklını kullanabilmesi için doğru bilgilerle donanmış olması gerekir; bunu sağlayacak olan ise eğitimidir. Filozofların hemen hepsi, bir eğitim fetişizmine kapılmış ve eğitimin önemi ile gücünü sergileyen, çocuğun yaşamının bütünüyle pedagojik bir denetim altına alınmasının gerekliliğini vurgulayan yapıtlar kaleme almışlardır (Zabcı, 2016).

19. yüzyılın büyük bir kısmında ve 20. yüzyıl başlarında Avrupa'nın hemen bütün ülkelerinde ve Amerika'da yabancı ülkelerin eğitim sistemlerini inceleyen çalışmalar artış göstermiştir (Ergün, 1985: 17). Özellikle Russell bu çalışmalardan faydalanarak geniş bir bakış açısı ile eğitime yaklaşmıştır. Bertrand Russell 20. yüzyılda birçok bilim ve felsefe düşüncesini etkileyen ve analitik felsefenin en önemli düşünürlerinden biri olarak görülmektedir. Farklı yüzyıllarda yaşamış bu üç filozofun ortak yönü, eğitim üzerine düşüncelerini yansıtan kaynakların varlığıdır. Üç filozofun da "Eğitim Üzerine" adlı kitapları vasıtasıyla eğitim ile ilgili düşünceleri öğrenilebilmekte ve değerlendirilebilmektedir.

Filozofların görüşleri, toplumsal sistemi etkilediği gibi toplumun, coğrafyanın ve zamansal etkenlerin de filozofların düşüncelerine etki ettiğinden söz edilebilir. John Locke, Immanuel Kant ve Bertrand Russell'in eğitim ile ilgili öne sürdükleri düşünceler ele alınmadan önce filozofların hayatları ve genel felsefi görüşlerini kısaca belirtmek faydalı olacaktır. Filozofların eğitime ilişkin problemlere getirdikleri çözümler, genel anlamdaki felsefi tutumları ile ilişkilidir (Cihan, 2006). Hiç kuşkusuz bu genel felsefi düşünceler, eğitim ile ilgili görüşlerine dayanak oluşturmaktadır.

John Locke (29 Ağustos 1632 –28 Ekim 1704), politik düşünür, filozof, ilahiyatçı, ekonomist, eğitimci ve hekim olarak tanınır. John Locke, 26 Ağustos 1632'de Bristol'da orta sınıftan bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelir (Zabcı, 2016). 18. yüzyıl Aydınlanmasının öncülerinden olan, Locke, eğitim, bilgi, siyaset, ahlak konularında bilimsel ve çağdaş nitelikte fikirler üretmiştir. Locke, Oxford Üniversitesi'nde doğa bilimleri ve tıp alanında eğitim almıştır. Empirist akımın en önde gelen düşünürü olan Locke, zihnin, ilk doğduğu anda boş bir levha ya da klasik söylemle "tabula rasa" olduğunu düşünür. Ona göre doğuştan gelen hiçbir bilgi yoktur. Bütün bilgilerin kaynağı deneyimdir ve duyuşsal yolla kazanılmıştır (Cihan, 2001; Weber, 1998). Locke, tecrübeyi bütün fikirlerimizin biricik kaynağı olarak ilan etmiştir. Locke'a göre, bize düşen iş her şeyi bilmek değil, fakat davranışımızı ve pratik hayatımızı ilgilendiren hususları bilmektir sadece, ve yeteneklerimiz böyle bir bilgiyi edinmeye yeterlidir (Rosenthal & Yudin, 1997). İnsan zihninde teorik birtakım ilkelerin varlığını kabul etmeyen Locke, pratik bir takım ilkelerin de doğuştan insan zihinlerinde bulunmadığı iddia eder (Cihan, 2001). Locke'un başlangıçta idealizme karşı ortaya attığı ihtilalci tez budur. Prensiplerin doğuştan olduğunu kabul etmek, her türlü ahlaki eğitimin gereksiz olduğunu ilan demektir (Weber, 1998). Locke, Hollanda'da bulunduğu sıralarda 1684-1688 yılları arasında arkadaşı Edward Clark'la çocuklarının eğitimi konusundaki yazışmalarından esinlenerek biçimlendirdiği *Some Thoughts Concerning Education*'a (Eğitim Üzerine Düşünceler) son şeklini verir. 1693'te basılan bu eserde geleneksel eğitim sistemine eleştirel bir yaklaşım sergiler (Cihan, 2001; Locke, 1922; Parry, 2004; Zabcı, 2016). Locke'un, içinde bulunduğu toplumda hâkim olan skolastik

düşünceye karşı savunmuş olduğu görüşleri, yaşadığı zamanda ve sonraki zamanlarda bireysel ve toplumsal bağlamda büyük yankı bulmuştur. Locke, savunduğu genel kabullerden bağımsız olan ve akla dayanan yenilikçi eğitim anlayışıyla eğitime özgün bir boyut getirmiştir (Bilgiç, 2009; Parry, 2004). Locke, eğitim konusundaki düşünceleriyle, başta Avrupa ülkeleri olmak üzere, özellikle ülkesi İngiltere de uygulanan eğitim anlayışları üzerinde önemli etkiler bırakmıştır (Cihan, 2006).

Immanuel Kant (22 Nisan 1724 – 12 Şubat 1804), Alman felsefesinin kurucu isimlerinden biri olarak kabul edilir. Kant, modern felsefe tarihindeki en önemli isimlerden biridir. Königsberg kasabasında doğan Kant, hayatı boyunca burada yaşamıştır. 1758'den itibaren orada mantık, ahlak, metafizik, matematik, kozmografya, genel coğrafya okutmuştur. 1770 yılında Königsberg'de mantık ve metafizik kürsüsüne atanmıştır. Kant'ın gözünde bilim, liderleri kesin olan ve yöntemleri ancak Hume'un ki gibi felsefi bir kuşkuculuk benimsendiği zaman sorgulanabilen evrensel bir disiplindir. Bilim yansızdır ve neseldir. O, felsefedeki ilk ve temel misyonunun bilimi temellendirmek, daha sonra da ahlakın ve dinin rasyonelliğini savunmak olduğuna inanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için, hem Descartes'ın rasyonalizminden ve hem de Hume'un empirizminden önemli gördüğü öğeleri alarak, transsendental epistemolojik idealizm diye bilinen kendi bilgi kuramını geliştirmiş, yükselen bilimin felsefi temellerini gösterdikten sonra, özgürlük ve ödev düşüncesine dayanarak Hristiyan ahlakını savunma çabası vermiştir. O, fenomenal gerçeklikle, yani bizim duyular aracılığıyla tecrübe ettiğimiz dünya ile numenal gerçeklik, yani duyusal olmayan ve hakkında bilgi sahibi olunamayacak dünya arasında bir ayrım yapmıştır. Kant, öğretisiyle bilimsel bilginin olanaklı olduğunu göstererek, Newton fiziğini temellendirir (Weber, 1998). Kant epistemolojiden etik ve estetiğe kadar felsefe tarihinin nerdeyse her alanında çalışmaları olmuş bir aydınlanma filozofudur. Modern felsefe Kant'ın açtığı yoldan ilerleyerek bugünkü konumuna ulaşmıştır. Eleştirel felsefesiyle hem çağdaşlarını hem de bugünkü felsefi düşünceyi derinden etkilemiştir (Çerçi, 2014). Kant, Aydınlanma çağında aklın egemenliğini ön plana çıkarmıştır. Aklını başkasının kılavuzluğuna başvurmaksızın kendi kullanmak cesaretini gösterebilme düşüncesi, önemli etkiler bırakmıştır.

Bertrand Arthur William Russell (18 Mayıs 1872 - 2 Şubat 1970), Bertrand Arthur William Russell, İngiliz bir matematikçi, mantıkçı, filozof, epistemolog, politikacı ve ahlakçı olarak tanınır. Aristoteles'ten bu yana en büyük mantıkçı olarak tanımlandı, ancak yaşamı boyunca sosyal, politik ve eğitim temaları üzerine yazıları ile eşit derecede iyi biliniyordu. 18 Mayıs 1872'de Trelleck, Monmouthshire'da doğdu ve ebeveynlerinin erken ölümlerinden etkilendi. 2 Şubat 1970'de Galler'de öldü. 1949'da İngiliz Akademisi'nin onursal üyesi oldu ve Başarı Ödülü aldı. 1950'de 'zamanlarımızdan biri' rasyonalite ve insanlığın en parlak sözcüsü ve Batı'da korkusuz özgür konuşma ve özgür düşünce şampiyonu olarak nitelendirilen Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı. Analitik felsefenin babasıdır. 1954'ten 1970'teki ölümüne kadar nükleer savaş tehlikesi ile meşgul oldu. Bununla beraber Russell, yirminci yüzyılın en önemli filozoflarından biri olarak kabul edilir. Felsefe, politika ve eğitim üzerine çok sayıda etkili kitap ve makalenin yazarıdır. Çok az bilim filozofu Russell kadar güçlü bir bilimsel geçmişe sahiptir (Hager, 2020; Monk, 2002; Sainsbury, 1986; UQAC, 2020). Bertrand Russell teori ve pratikte çağdaş eğitime katkıları olan bir düşünürdür. Russell'in eğitimle pratik olarak ilgilenmesi 49 yaşından sonra çocuk sahibi olmasıyla başlamıştır (Ata, 2016). O, eğitimde paradigmanın değiştiği; farklı fikirlerin ortaya konduğu ve uygulamaya geçildiği, bu yönüyle eğitime ideolojik yaklaşımların hâkim olduğu bir dönemde yaşamıştır. Geçmişin eleştirisinde ve kendi döneminin genel kabul gören görüşlerini aktarırken bile bakış açısının farklılığı dikkat çekmektedir. Özellikle zekâyâ büyük önem vermesi, ahlak eğitimi konusunda farklı fikirleri,

psikanalizcilere eleştirileri, dini konulara yaklaşımı gibi birçok hususta bu tutumu görülebilir (Acar, 2007).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, farklı yüzyıllarda yaşayan ve toplumların düşünce dünyasına damgasını vurmuş olan John Locke, Immanuel Kant ve Bertrand Russell'in eğitim ile ilgili düşüncelerini karşılaştırmalı olarak sunmaktır. Amaç, filozofların felsefi görüşlerini geniş bir düzlemde ele alıp karşılaştırmak değildir. Filozofların eğitim ile ilgili görüşlerinin felsefi görüşlerinden etkilenmiş olduğunu söylemek mümkün olsa da bu çalışmada filozofların görüşleri felsefi tabandan ziyade pratik eğitim fikirleri açısından ele alınmıştır.

Bu önemli üç filozofun eğitim ile ilgili görüşleri hakkında sınırlı çalışmalar mevcuttur. İlgili çalışmalar genelde tek başına bir filozofun eğitim ile ilgili düşüncelerini ele almaktadır. Bununla beraber, ikili karşılaştırmalara dayalı çalışmalar çok az sayıda bulunmaktadır (Acar, 2007; Bilgiç, 2009; Cihan, 2001; Cihan, 2006; Çilingir & Küçükali, 2004; Çötök, 2013; Kılıç, 2014; Maboçoğlu, 1995; Yılmaz, 2001). Alan yazında üç filozofun eğitim ile ilgili görüşlerinin birlikte ele alındığı çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan üç filozofun da birlikte karşılaştırmalı olarak ve belli bir konu bütünlüğü içinde ele alınması önem arz etmektedir. Ayrıca Aydınlanma dönemiyle beraber gelişen fikir dünyasının nirengi noktalarından olan bu üç önemli filozofunun eğitim ile ilgili görüşlerinin birlikte verilmesi, eğitim anlayışının tarihsel seyrini görmek açısından da çalışmaya farklılık kazandırmaktadır.

Yöntem

Nitel bir araştırma yaklaşımı çerçevesinde hazırlanan bu çalışmada, verilerin toplanmasında, yazılı belgelerden yararlanma, diğer bir ifadeyle doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım & Şimşek, 1999). Doküman (belge) incelemesi, araştırmacı tarafından bir veri toplama aracıyla toplanmasına gerek olmayan mevcut materyale dayanır. Diğer analizlerden materyalin zenginliğiyle ayrılır. Esas noktayı, dokümanın nitel yorumlaması oluşturur (Mayring, 2000). Bu anlamda doküman incelemesi (belgesel tarama), belirli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Karasar, 2005).

Doküman incelemesi eskiye giden, tarihi nitelikteki olaylarda daha da önem kazanmaktadır (Mayring, 2000). Gözlem, anket veya ölçüm aracılığıyla doğrudan ulaşmanın olanaklı olmadığı her yerde, doküman incelemesi tercih edilen araştırma modelini oluşturur. Bu modelin ihmal edilmesi insanların düşünce, duygu ve eylemleri üzerine çok değerli bir bilgi kaynağından vazgeçilmesi anlamına gelir (Mayring, 2000). Doküman incelemesinin en önemli avantajlarından biri uzun süreli (zamana yayılmış) analiz yapılabilmesidir. Doküman incelemesi, belirli bir zaman dilimi içerisinde üretilen dokümanların bir araştırma problemi hakkında geniş bir zaman dilimine dayalı analizine olanak sağlar (Yıldırım & Şimşek, 1999).

Bu çalışma, filozofların sadece eğitim üzerine yazdıkları kitaplardaki düşünceleri üzerinden yapılmıştır. Bu çalışmanın verilerini; John Locke'un (2004) "Eğitim Üzerine", Immanuel Kant'ın (2016) "Eğitim Üzerine", Bertrand Russell'in (2001) "Eğitim Üzerine" kitaplarında öne sürdükleri düşünceler oluşturmaktadır. Filozofların benzer isimle ve benzer bir amaçla

yazdıkları, eğitim konusundaki görüşlerinin tek bir yapıda toplandığı kitaplar olmaları nedeniyle bu kitaplar dikkate alınmıştır. Zira farklı kaynakların işe koşulması verilerin denk bir düzeyde ele alınmasını güçleştirecektir. Ayrıca filozofların eğitim ile ilgili görüşleri için başka bir kaynağa ihtiyaç duymayı ortadan kaldıracak bir başlıkla oluşturulmuş kitaplardır. Bu filozofların öncelikli sıfatları eğitimci olmamakla birlikte, temel felsefi görüşlerinin yanında ortaya koydukları bakış açılarına paralel, eğitim ile ilgili olarak da görüşlerini yazmışlardır. Düşünürlerin eğitim ile ilgili görüşleri ele alınırken, bu kitaplardaki veriler temel alınmış, bunun yanında farklı bakış açıları ve yorumlar ile zenginleştirmek adına bu konuda yazılmış çeşitli bilimsel yayınlardan da faydalanılmıştır. Alan yazında genelde filozofların hayatları ve çok çeşitli düşünceleri tekil olarak ele alındığından, bu araştırmaya destek olacak kaynakların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür.

Bu araştırmada nitel araştırma yaklaşımında kullanılan betimsel analiz kullanılmıştır. Buna göre elde edilen veriler, belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunmaktır. Betimsel analiz dört aşamadan oluşur. Buna göre, ilk aşamada betimsel analiz için bir çerçeve oluşturulur. Bu çerçeveye göre verilerin organize edileceği temalar belirlenir (Yıldırım & Şimşek, 1999). Locke, Kant ve Russell'ın "Eğitim Üzerine" adlı kitaplarında ele aldıkları birbirleriyle örtüşen konuları en kapsamlı olacak şekilde değerlendirilmiştir. Verilerin analizi için üç filozofun eğitim üzerine düşüncelerinin yer aldığı söz konusu kitaplardaki ifadeleri tema başlıkları altında toplanmıştır. Locke, Kant ve Russell'ın eğitim ile ilgili görüşlerini içeren üç eserde ele aldıkları görüşleri karşılaştırmanın zorluğu, üçünün de farklı yüzyıllarda/dönemlerde yaşamış, farklı yaşam tecrübelerine sahip olmuş olmalarının yanında, -kısmen Russell'ın dışında- söz konusu eserlerinde belli bir konu dizinine uymamış olmalarıdır. İçerikteki bu zorluktan dolayı görüşler arasında karşılaştırma yapabilmek için eserlerdeki dağınık fikirler belli başlıklar altında toplamayı gerektirmiştir. Bu temalar, 'Eğitime Genel Bakış', 'Okul', 'Öğretmen', 'Eğitim Programı', 'Öğretim Yöntemi', 'Disiplin Anlayışı ve Ödül-Cezanın Uygulanması' olacak şekilde oluşturulmuştur.

İkinci aşamada tematik çerçeveye göre veriler işlenir. Oluşturulan bu çerçeveye göre bazı veriler dışarıda kalabilir ya da önemli olmayabilir. Ayrıca bu aşamada doğrudan alıntılar da seçilebilir (Yıldırım & Şimşek, 1999). Kitaplardaki tüm konular ve ifadeler veri olarak kabul edilmemiş, araştırma sınırlılığı açısından sadece belirlenen temalara ilişkin ifadeler alınmış, diğerleri kapsam dışı bırakılmıştır. Oluşturulan altı temaya ilişkin kitaplardaki ilgili ifadeler 'veri' olarak değerlendirilmiş ve temalara göre düzenlenmiştir. Her bir tema için ayrı ayrı dijital belgeler oluşturulmuş ve veriler buraya işlenmiştir.

Üçüncü aşamada bulgular tanımlanır. Organize edilen veriler tanımlanır ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenir (Yıldırım & Şimşek, 1999). Temalar altında toplanan veriler (ifadeler) belirli sadeleştirmelerle bulgu haline getirilmiştir. Bazı verileri güçlendirmek amacıyla kaynaklardan doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Dördüncü ve son aşamada ise bulgular yorumlanır. Tanımlanan bulgular açıklanır, ilişkilendirilir ve anlamlandırılır (Yıldırım & Şimşek, 1999). Analizin son bölümünde elde edilen bulgular açıklanmaya, ilişkilendirilmeye ve anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Temel kaynak olarak alınan üç kitaptan elde edilen bulgular hem kaynağın kendi içinde hem de diğer kaynaktaki bulgularla karşılaştırmalı olarak yorumlanmaya çalışılmıştır. Çalışmada bu konular ile doğrudan veya dolaylı olarak, ilgili düşünceler belli bir bütünlük içinde ele alınmaya çalışılmıştır. Eğitim gibi bir alanda ele alınan konular her ne kadar ayrı başlıklar altında

toplanmaya çalışılsa da eğitim konularının birbiri ile iç içe geçmiş yapısı nedeniyle bazı yerlerde filozofların benzer söylemleri tekrarlanmak zorunda kalmıştır.

Bulgular

Bu bölümde John Locke, Immanuel Kant ve Bertrand Russell'in eğitim ile ilgili görüşleri, Eğitime Genel Bakış, Okul, Öğretmen, Eğitim Programı, Öğretim Yöntemi, Disiplin Anlayışı ve Ödül-Cezanın Uygulanması alt başlıkları ile ele alınmaktadır. Her başlık altında sırasıyla Locke, Kant ve Russell'a ilişkin düşünceler belirli bir akış içerisinde verilmeye çalışılmıştır.

Eğitime Genel Bakış

Aynı zamanda bir hekim de olan Locke, öncelikle insanın bedensel sağlığı üzerinde durmuştur. Locke kitabında, bir baba olan arkadaşına yazdığı metinlerden oluştuğundan olsa gerek, eğitim konusunda daha çok babayı önemsemiştir. Locke kitabına "sağlam vücutta sağlam kafa" diye başlar. Locke'un eğitime bakışı bilişsel eğitimi önemseyen tek boyutlu bir bakış değildir. Locke eğitimde bedensel eğitimin bilişsel eğitimle beraber birbirini destekleyebileceği görüşündedir. Locke çocuk zihnini suya benzeterek istenen tarafa çevrilebileceğini, çocuk zihninin kolaylıkla eğilip bükülebileceğini söylemiştir. Çocuğun ilk fikirleri (ideleri) duyum aracılığıyla kazanılır. Locke düşünmenin duyum ile başladığını belirtir. Locke insan zihnini başlangıçta "boş bir levha" olarak ele alarak aslında eğitimin bireysel ve toplumsal hayattaki gücünün önünü açmıştır. Locke, zihnin kolay şekillendirilebileceğini söylerken bir öğretmenin en büyük işinin, öğrencinin davranışlarını ve zihnini biçimlendirmek olduğunu söyler. Buna karşın çocuğun kendine özgü halini, zihinlerindeki belirli karakterleri değiştiremeyeceğini de not düşmektedir. Locke eğitim ile ilgili görüşlerini, insanın gereksiz bilgilerle donatılmasından çok gerçek yaşam içinde hayatını pratik anlamda kolaylaştıracak yararlı bilgiler üzerine temellendirmiştir (Locke, 2004).

Kant'a göre insan eğitime ihtiyaç duyan tek varlıktır. İnsan ancak eğitimle insan olabilir. Eğitimin nihai hedefi kişiliğin teşekkülüdür. Kişilik bir şeyi başarma azmine ve ardından onun fiilen gerçekleştirilmesine dayanır. Kant'a göre eğitim sayesinde insan, kültürle donatılmalıdır; kültür, eğitim ve öğretimi içine alır ve yeteneği gün yüzüne çıkarır. Eğitim insana ayırt etme melekesi ve anlayış kazandırmalıdır; öyle ki kişi bu sayede toplum içerisinde kendini idare edebilsin, sevdirebilsin, tesir ve nüfuz kazanabilsin. Bunun için medenilik denilen bir kültür türü gereklidir. Eğitim sayesinde insan ahlakileştirilmelidir; ahlaki terbiye eğitimin bir parçasını oluşturmalıdır. İnsan o şekilde terbiye edilmelidir ki o artık iyi amaçlar dışında hiçbir şey seçmesin (Kant, 2016).

Russell, eğitim kavramını geniş ve dar anlamda ele alır. Ona göre, geniş anlamdaki eğitim, yalnız öğretimle öğrendiklerimiz değil, kişisel deneyimlerle öğrendiklerimizi de kapsar. Dar anlamdaki eğitimi ise çeşitli konulardaki kesin, belirli bilgilerin verilmesi olan öğretimle sınırlandırmaktadır (Maboçoğlu, 1995). Russell ilk yıllarda özellikle uygun bir kafa ve beden sağlığının patolojik durumları çok azaltacağını öne sürmektedir. Russell'a göre eğitim yeni bir dünyanın anahtarıdır. Eğitimin sağlaması gereken şey, kuşkuculuğun ya da dogmacılığın kabullenilmesi değildir. Eğitimin sağlanması gereken, bilginin zorluklarla olsa bile bir ölçüde sağlanabileceği, herhangi bir zamanda bilgi olarak kabul edilenin belli ölçüde yanlışlar içereceği, ancak yanlışların dikkat ve çaba ile düzeltilebileceği anlayışıdır (Russell, 2001).

Russell, gençler tarafından öğretimin ileride bir geçim sağlama aracı gibi görülmesi, bilgiye tamamen para kazanma yolu olarak bakılmasını eleştirmiş (Ata, 2016), eğitimin amacı ile ilgili yazdığı metinlerde eğitimin amacının herkesin aynı düşünmesini sağlamak değil, herkesin kendi kişiliğini tam olarak yansıtacak şekilde düşünmesini sağlamak olduğunu belirtmiştir (Ata, 2016). Ayrıca Russell, eğitimin özelleşmesine karşı çıkmış, eğitimin devlet eliyle yürütülmesi gerektiğini söylemiştir (Acar, 2007). Russell'a göre eğitim düzeni demokratik olmalıdır. Bilim olmadan demokrasinin olanaksız olduğunu öne sürer (Russell, 2001).

Okul

Locke, hem evdeki eğitim hem de okuldaki eğitimin dezavantajları olduğunu belirtmekle birlikte, evde yapılan bireysel eğitimin okuldaki eğitime üstün olduğunu öne sürmektedir. Bunu da evde bir öğrenciyle ilgilenmekle okulda yüzden fazla öğrenciyle ilgilenmek arasındaki farka dayandırmaktadır. Eğitimin ana hedefi olarak belirlediği "erdem" in kazandırılması için en iyi ve en güvenli yolun çocuğun evde eğitilmesi olduğunu, okul çocuğunun kendine güven konusunda başarısız olacağını düşünmektedir. Locke, eğitim yaşı olarak, olabilecek en erken yaşta eğitimi öngörmektedir (Locke, 2016). Kant da buna paralel olarak çok erken yaşta eğitime başlanmasını belirtirken bunun nedenini insanların kendilerini erken yaşlarda aklın buyruklarına boyun eğmeye alıştırmaları olarak göstermiştir (Kant, 2004). Russell ise daha bilimsel bir eğitim verildiğini düşünerek küçük yaşlardan itibaren çocukların anaokuluna gönderilmesini istemektedir. Fakat bu düşüncesi, anne babayı eğitimde dışlayan bir tavır olarak anlaşılmamalıdır. Çünkü O, anne babanın çocuğun eğitiminde çok önemli görevler üstlendiğini belirtmektedir. O, çocuğun kişiliğinin şekillenmesinde yaşamının ilk beş yılının özellikle önemli olduğunu, bu sebeple anne babanın vereceği eğitimin hiçbir zaman küçümsenemeyeceğini belirtmektedir (Russell, 2001).

Russell, ahlak eğitimine başlama yaşı olarak doğum anını verir. Russell düzenlilik ve alışkanlık eğitiminin ilk çocukluk çağında, en çok da birinci yaşta çok önemli olduğunu belirtmektedir (Russell, 2001). Peki, eğitim ne kadar sürecektir? Bu soruya Kant, "*gencin kendi kendisini sevk ve idare edebilmesinin buyurduğu hayat evresine eriştiği; yani cinsiyet dürtüsünün geliştiği, bir baba olabilecek ve kendi çocuklarını eğitebilecek çağa kadar*" yanıtını vermiş ve bunu da on altı yaş olarak belirtmiştir (Kant, 2004). Russell ise on dört yaşa kadar temel eğitimin, on dört yaştan sonra ise uzmanlaşma ve sonrasında da üniversite eğitiminin olması gerektiğini söylemiştir (Russell, 2001).

Öğretmen

Locke, öğretmeni "*öğrencisinin mizacını iyi incelemiş ve öğrencinin kafasını iyi fikirlerle donatmakta hiç zorlanmayan ve o anda yaptığı işi öğrencisine sevdirmeyi bilen, ihtiyatlı*" bir kişi olarak tarif eder. Öğretmenin öğrenci özelliklerini bilen ve ona göre eğitim yöntemleri kullanan bir yeterlikte olmasını ister. Ayrıca bir öğretmenin en büyük yeteneklerinden birinin, öğrencisinin dikkatini toplamak ve korumak olduğunu söyler. Locke'a göre bir öğretmenin en büyük işi, öğrencinin davranışlarını ve zihnini biçimlendirmektir. Locke, "*ciddi bir öğretmenin karakteri herkesin bir öğretmenden beklediği bir nitelik*" sözüyle beraber öğretmenin öğrenciye model oluşturabilecek bir insan olmasını ve görgülü olmasının yanında dünyayı (özellikle yaşadığı ülkeyi), çağının yollarını, huylarını, boş şeylerini, hilelerini ve hatalarını iyi bilmesi gerektiğini vurgular (Locke, 2016). Locke'un öğretmenin işi ile ilgili düşünceleri

zamanını aşarak günümüz eğitim anlayışının da temellerini oluşturmuştur. Öyle ki öğretmenin, çocuğa bilenebilecek her şeyi öğretmek değil, çocukta bilgi edinmeye karşı bir sevgi ve saygı oluşturmak, istekli olduğunda bilgi edinme ve kendini geliştirme konusunda onu doğru yola yöneltmesi (Locke, 2016) gerektiğini söyleyerek aslında ezbercilikten ziyade bilgiye karşı tutumun önemine ve bunu gerçekleştirmek için öğretmenin öğretim sürecinde rehberlik yapmasına dikkat çekmiştir.

Kant, öğretmen ve yöneticilerin eğitimlerinin yüksek türden olması gerektiğini söylemiş, öğretmenlerin kendi yöntemlerini ve tasarımlarını geliştirmekte özgür oldukları ve öğretmenlerin birbirleri ile ve ülkenin bütün bilginleriyle iletişim içerisinde oldukları bir okul hayal etmiştir. Kant, özellikle eğitim yöneticilerinin yeterlikleri ile ilgili önemli saptamalarda bulunmuş ve yöneticilerin tebaalarınınkinden daha yüksek eğitim seviyesine sahip olmaları ve okulların sevk ve idaresinin bütünüyle en aydın, en bilgili uzmanların kararına bırakılması gerektiğini söyleyerek eğitim yöneticilerinin niteliklerine yönelik bir hedef belirlemiştir. Bunun dışında, öğretmenin ahlaki eğitimde kurallar konusunda eşit olması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmen bir çocuğa diğerlerinden daha fazla düşkünlük göstermemeli veya daha fazla tercih etmemelidir (Kant, 2004).

Russell'in öğretmenlik mesleği ile ilgili fikirleri de günümüz açısından önemini korumaktadır. Russell'a göre öğretmen, benimsediği yüksek bir amaç için çocuğa ilgi gösteren bir kişi değildir. Öğretmen, çocukları bir davanın propaganda ordusuna katılacak birer asker olarak görmemelidir, onları birer insan olarak sevmelidir. Ona göre, öğretmenin örtük olarak öğrencilere aktarabileceği değerler şunlardır: aydın dürüstlüğü, hoşgörü, geniş görüşlülük, bilim sevgisi. Özellikle gençlerin eğitiminde geçim amacıyla değil de zevk için çalışacak gönüllü öğretmenlere fırsat tanınmalıdır (Ata, 2016; Russell, 2001). Ona göre, aşırı çalışmadan dolayı yorgun öğretmenlerin çocuklara yakınlık göstermesi tamamıyla imkânsızdır. Russell 'Aylaklığa Övgü' adlı eserinde; eğitimin bir kişinin bütün mesleği olmaması gerektiğini bildirir. Mesleği çocuk eğitimi olan bir insan bu işi günde en çok iki saat yapıp geri kalan saatlerini çocuklardan uzakta geçirmelidir. Çünkü sürekli çocuklarla beraber bulunmak, hele otoriter bir disiplinden kaçınıyorsa son derece yorucudur. Yorgunluk sinir bozar. Sinirleri bozulan öğretmenin hangi kurama göre kendini yetiştirmiş olursa olsun, bir yerden patlak verebileceğini belirtir (Yılmaz, 2001). Russell, öğretimde bulunması gerekli en önemli özelliğin, çocuklara olan sevgisi olduğunu vurgulamaktadır. İdeal öğretmeni "*çocukları Devletinden ya da Kilisesinden daha çok sevmesi*" olarak nitelendirmiştir. Öğretimde sevginin eksik olması durumunda, ne kişilik ne de zekânın yeterince ve özgürce gelişemeyeceğini belirtmektedir. Öğretmenin, çocukta belirli, verimli merak türlerinin uyarılmasını amaçlamasını istemektedir. Russell'a göre öğretmen ana ya da baba olmamalıdır. Russell, öğretmenliğin özel türde beceri gerektiren bir iş olduğunu ve bu becerinin öğrenilebileceği görüşündedir. Russell öğretmenin kesin inançları olsa bile, tarafsız olması gerektiğini vurgulamaktadır (Russell, 2001).

Eğitim Programı

Locke, eğitimin psikomotor alanına özel bir önem atfeder. Egzersizin önemini vurgular. Kitabına "*sağlam vücutta sağlam kafa*" sözü ile başlar. Spor dalları içinde özellikle yüzmeye vurgu yapar. Bunun yanında çocuğa iki veya üç el becerisi öğretilmesini önerir. Locke eğitimde uygulanan programları eleştirerek "*şu anki öğretimimiz bizi dünyadan çok üniversiteye uygun hale getiriyor*" der. O, uygulanacak programın amacı konusunda faydacı ve pratiğe dönük bir bakış açısına sahiptir. Birçok yerde gerçekçi dünya koşullarının ve çocuğun işine yarayacak

konuların eğitiminin faydası üzerinde durur. Gerçek dünyanın nasıl olduğunu bilmeden yetişen çocukların dünyaya açıldıklarında her şeyin kendilerine öğretilenden farklı olduğunu göreceklerini, dolayısıyla gerçek dünyanın ne olduğunu göstererek, dünyaya açıldıklarında çok daha fazla işlerine yarayacak ve çok daha gerekli olacak şeyler öğretmeye çaba sarf edilmesi gerektiğini belirtir. Buradan hareketle zamanında çok popüler olan Latince, Yunanca ve Fransızca öğretimi konusuna eleştirel yaklaşır. Latince ve Yunancaya verilen büyük önemi ve bunlara harcanan yılları ve amaçsız yere bunların büyük işler hale getirilmesine karşı çıkar. O'na göre yabancı dil öğrenimi pratiğe, konuşmaya, okumaya dayalı olmalı, gramere gereğinden fazla önem verilmemelidir. Locke eğitim programında okutulacak dersleri ayrıntılı biçimde verir. Buna göre Fransızca ve Latince yanında Aritmetik, Coğrafya, Kronoloji, Tarih ve Geometri de öğretilir. Locke, öğretilecek bilginin niceliği ve niteliğine de dikkat çekmiştir. Çocuğa öğretilecek bilgi, dünyaya ilişkin kapsamlı olmalı ve dayanabileceği ölçüde verilmelidir. Locke, zihni meşgul eden bilimlerin arasında, dinlenme mahiyetinde ve o alana yönelik eğilim ve kabiliyetleri de olması şartıyla çocuklara sanat öğretilmesi taraftarıdır (Locke, 2016).

Kant, eğitim programının disipline uygun bir şekilde yürütülmesini ister. O, eğitimin içeriğini terbiye (disiplin) ve öğretim olarak görür. İnsan ya alıştırılıp eğitilebilir ve mekanik biçimde öğretimden geçirilebilir ya da gerçekten aydınlatılabilir. Çocukluğun ilk evresinde çocuk boyun eğmeyi ve müspet itaati öğrenmelidir. İtaate önem vermesine karşın Kant, insandaki özgür düşüncenin daha önemli olduğunu belirtir. Çocukların düşüncüyü öğrenmesi daha büyük öneme sahiptir. Eğitimin en büyük meselelerinden biri çocuğun özgür iradesini kullanma yeteneğinin zorunlu sınırlamaya boyun eğmeyle nasıl birleştirilebileceğidir. Eğitim sayesinde insan; disipline boyun eğdirilmeli, kültürle donatmalı, ayırt etme melekesi ve anlayış (basiret) kazandırılmalıdır. Bunun için medenilik dediğimiz bir kültür türü gereklidir. Ahlaki terbiye eğitimin bir parçasını oluşturmaktadır. Buna paralel olarak Kant'a göre eğitim ya fiziki (bakım ve gözetim) ya da uygulamaya (pratik, hayata dönük) dönüktür. Pratik eğitim üç kısımdan oluşmaktadır: 1. Çocuğun genel yeteneğinin geliştirildiği okul müfredatı, 2. Pratik hayat meseleleri (bilgece ve basiretle davranma konusunda eğitim), 3. Ahlaki kişiliğin eğitimi (Kant, 2004).

Kant'a göre fiziki eğitim aslında çocuğun sadece bakım ve gözetimine, doyurulup beslenmesine dayanır ve genellikle ebeveynlerin ya da dadıların işidir. Kant'a göre, çocuklar uyarıcı türden (şarap, baharat, tuz vs.) ve alışkanlık oluşturucu herhangi bir şeyden uzak tutulmalı; çok sıcak yiyecek ve içeceklerden uzak tutulmalı; çok sıcak tutacak ve hareketini engelleyecek şekilde sarıp sarmalanmamalı; bebekler sallanmamalı; soğuk ve sert yatakta yatırılmalı ve soğuk banyo yaptırılmalı; açlığı artıracak uyarıcılar kullanılmamalı; yürümeyi kendilerine yavaş yavaş öğreninceye kadar emeklemeye bırakılmalıdır. Kant katı bir eğitimden yanadır. Katı eğitim bedenün güçlenmesine çok yardımcıdır. Kant katı bir eğitimden sadece kişiyi rahata alışmaktan-gevşeklikten alıkoyacak şeyi anlamaktadır. Kant'ın eğitim görüşünde Pratik Eğitim, beceriklilik-maharet, akıllılık-basiret ve ahlaklılığı içerir. Kant, kendini değerlendirme, kanaatkârlık, sebat ve sabır, itidal ve denge, neşeli ve iyi huylu-hoş mizaç, sakin-vakur, ödev, sevme, dünya vatandaşlığı, hazza-coşkuya fazla kıymet-önem vermeme, girginlik kavramlarını ön plana çıkarmıştır. Kant, kültür eğitimi "öğretim" olarak ifade eder ve fiziki eğitimin müspet bölümü olarak görür. Çocuklara tüm egzersizlerin yaptırılmasından yanadır. Kant ruhun eğitimi fiziki eğitimle aynı görür. Ruhun fiziki eğitimi, serbest eğitim ve okul eğitimi olarak ikiye ayrılabilir. Serbest eğitim (kültür) bir eğlence, okul eğitimi bir iştir. Kant çocuğun eğitiminde hem oyun ve hem de çalışma zamanlarının olması gerektiğini vurgular. Bunun yanında eğitimin zorlayıcı olması gerektiği, hafızayı zayıflattığından roman

okumanın kötü olduğu gibi eğitimin içeriği ile ilgili değişik görüşleri de mevcuttur (Kant, 2004).

Kant, ahlak eğitiminde maksim terimini öne çıkarır (Kant, 2004). Maksim henüz pratiğe dökülmemiş olan yasadır (Çötök, 2013). Ahlakın kişiye kazandırılması erken bir yaşta; birinci çağ için 0-9; ikinci çağ için 10-39; son çağ için 40 ve sonrasıdır. Böylece maksimlerin öğretilmesi ikinci dönemde gerçekleşir. Kant bunun için 10 yaşını uygun görür. Ahlak eğitiminde dinin yeri büyüktür. Dinin tamamen ahlak alanına ait olduğunu, dürüstlük-tizlik olmaksızın dinin bir hurafe işi olduğunu belirtir (Kant, 2004).

Russell'a göre eğitimin içeriği, pratik bilgi ile donatılmalıdır. Russell eğitim programlarında hem bedensel hem de zihinsel edinimlere yer verilmesinden yanadır. Russell, eğitimde düşünce ve hayal dünyasının tam gelişebilmesi için büyük edebiyat, dünya tarihi, müzik, resim, mimarlık gibi konular içeren hümanist öğeler yanında yararlı (pratik) öğelere de yer verilmesini önerir. Sonraki yıllarda ise eğitimin zor bölümünü matematik ve bilime (fen) ayırmak gerektiğini belirtir. Özel yetenekli olmayan öğrencilere daha çok yararlı bilgilerin verilmesini ister. Latince ve Yunanca yerine Fransızca ve Almanca öğrenmenin daha yararlı olduğunu düşünür (Russell, 2001).

Russell, psikanalizcilerden farklı olarak, çocuk 3 yaşından sonra da değişebilir düşüncesindedir. Russell, eğitimin doğumdan itibaren başlaması gerektiğini belirtir. Bunu "kişilik eğitimi" ve "zihinsel eğitim" olarak iki ana kısma ayırır. Kişilik eğitiminde korku, oyun ve hayal, yapıcılık, bencillik ve mülkiyet, doğruluk, ceza, öbür çocukların önemi, sevgi ve duygudaşlık, seks eğitimi ve son olarak anaokulu konularını; zihinsel eğitimde ise on dört yaşından önce öğretim programı, son okul yılları, gündüzlü okullar ve yatılı okullar, üniversite konularını ele alır. Russell'a göre ilk yıllarda alışkanlıkların eğitime önem verilmelidir. Bunun yanında doğum ile beraber altı yaşına kadar ahlak eğitimi verilmelidir. Russell eğitimde başarı hedefini yukarılara koyar. Başarı ne kadar zor olursa bize o ölçüde haz verir. Zorluklar cesareti kırarak kadar büyük ya da çaba uyandırmayacak kadar küçük olmamalıdır (Russell, 2001).

Russell, eğitimin içeriğinde "Yapıcılık" üzerinde durur. Yapıcılığı "*ilgilendiğimiz sistemin potansiyel enerjisini arttırmak*" olarak tanımlar. Yapıcılıkla, çocuğun gerek hayal gücüne dayalı yeni bir şeyler yapması, gerekse bir oyun maddesini yapıcı kullanmayı kastetmektedir. Yapıcılık sadece maddeden bir şeyler yapmak değil; fakat aynı zamanda rol almak, koro çalışmasına katılmak gibi ortak çalışmalara katılmaktır. Çocuklara yapıcı olmaları öğretilirken bu niteliklerini yalnız tuğlalar ve makineler üzerinde değil, bitkiler ve hayvanlar üzerinde de uygulama olanağı verilmelidir. Yapıcılığın yıkıcılıktan daha doyum sağladığını söylemektedir. Çocuğa öğretim sürecine müdahale sadece tutku uyandıracak ve bir şeyin nasıl yapılacağını gösterecek kadar yapılmalı, gerisi çocuğun çabasına bırakılmalıdır. Eğitimin daha sonraki yıllarında toplumsal yapıcılığın uyandırılması gerekir. Zekâ düzeyi elverişli olanlar, hayal güçlerini o günkü toplumsal güçleri daha üretken biçimlerde kullanma ya da bu güçlerin kullanılacağı yeni yollar bulma yönüne özendirilmelidir (Russell, 2001).

Öğretim Yöntemi

Locke, eğitimin erken yaşlarda yapılmasını ve öğretilecek konuların aynı anda öğretilmesi yerine, aşama aşama verilmesi gerektiğini belirtir. Locke, öğretimde dikkat edilecek şeyin, basit ve sade olanla başlamak, yavaş öğretmek, bir sonraki konuya geçmeden bunu zihinde iyice yerleştirmek olduğunu söylemiştir. Burada öğretilecek bilginin niceliği ve niteliğine de

dikkat çekmiştir. Çocuğa öğretilecek bilgi, dünyaya ilişkin kapsamlı olmalı ve dayanabileceği ölçüde verilmelidir. Öğretilecek bilginin çocuklara yük olmamasını ve öğrenme işinin bir görev haline getirilmemesi gerektiğini vurgular. Davranışı öğretirken kullanılacak iletişim biçiminin nazik sözler ve yumuşak tembihler şeklinde olmasını ister. Öğretimde tekrarın önemine dikkat çeker. Locke'un öğretim sürecinde en fazla üzerinde durduğu yöntemin sosyal öğrenme olduğu görülmektedir. Locke çocuğun çevresinin öğrenmesine önemli ölçüde etki ettiğini ve birçok şeyi başkalarından örnek alarak öğrendiğini belirtmektedir. Bu anlamda çevresindeki kişilerin saygı duyulan ve üstün olarak görülen kişiler olması etkililiği arttırır. Bununla birlikte eğer büyük çocuk varsa, onun örnek model olması daha etkilidir. Çocukların meşgul olmayı sevdiğini bu yüzden değişiklik ve çeşitlilik ortamlarının yaratılması gerektiğini önerir. Ders ve oyun birbirleri için dinlenme aracı olarak görülebilir. Derste çocuk sürekli meşgul edilmeli, değişiklik ve çeşitlilik yaparak mutlu edilmelidir. Bunun yanında Locke, öğretim sürecinde motivasyona dikkat çekmiştir. Motivasyonu sağlanmış bir çocuğun normalinden üç kat daha fazla şey öğrenebileceğini savunmaktadır. Hatta çocuğun şevkli olmadığı zamanlarda yapılan eğitimin çocuğa zararı olacağını iddia etmektedir. Çocukların uzak prensiplerden mantık çıkarma konusunda daha az kapasiteye sahip olduğunu ve çocukları harekete geçirmek için somut nedenler bulunması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda örnek olaylar üzerinden yapılan öğretimin daha akılda kalacağını söylemektedir. Yine öğretimin kalıcılığı sağlamak için çocuğa muhakeme, fikrini dile getirme fırsatı verilerek çocuğun derse aktif katılımının sağlanmasını ve öğrenimin bir oyun ve eğlence haline getirilmesini önermektedir. Locke, öğretim yöntemi konusunda sabit bir yöntemden ziyade yaşlarına ve huylarına uygun farklı yöntemler uygulanabileceğini de eklemektedir (Locke, 2016).

Kant, öğretimde araç kullanmanın sınırlı olmasını, mümkünse en düşük sayıda araç kullanılmasını; bunun yanında çocukların kendi kendilerine öğrenmelerine izin verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Her şeyi oyun olarak görmemeli, oyun-eğlencenin ve çalışmanın ayrı zamanları olması gerektiğini vurgulamaktadır. Kant, öğrenmede hafızanın önemine dikkat çekmiş, ezberleyerek öğrenmenin gerekli olduğunu öne sürmüştür. Hatta bu bağlamda hayal gücüne tutsak edeceği ve düşünmenin kullanımına yer vermediği ve böylece hafızayı zayıflattığı gerekçesiyle roman okumanın çocuklar için çok kötü olduğunu söylemektedir. Kant'a göre hafızanın eğitimi genç yaşlardan itibaren başlamalı, fakat aynı zamanda anlayış gücünü de eğitmeye dikkat edilmelidir. Zihni melekelerin eğitimi ya fiziki yani başkalarının kılavuzluğu eşliğinde yapılmalı, ya da ahlaki yani çocuğun ilkelerine göre hareket etmesi ile mümkündür. Bilme, duyarlar, hayal gücü, hafıza, dikkat ve muhakeme gücü, anlama gücünü aşağı melekeler olarak nitelendirmiş; bunun eğitimi için, hayal gücünün çok geliştirilmemesini, coğrafya, biyoloji ve tarih konularının sırayla verilmesini, bir nesne üzerine fazla düşünmenin zararlı olacağı, fakat aynı zamanda dikkatin dağılmasının eğitimin düşmanı olduğunu söylemektedir. Bunun yanında yüksek zihni melekeler yani kavramlarla düşünme, yargı gücü ve aklın eğitiminin de önemine değinmektedir. Üzerinde durduğu aklın eğitimi konusunda Kant spekülasyon değil pratik aklı kastettiğini ve çocuğun kavrayış gücünün üstünde akıl yürütmeye teşvik edilmemesi gerektiğini belirtmektedir. Bütün bu zihni melekeleri eğitmenin en iyi yolu olarak kişinin her şeyi kendi başına yapmasının doğru yöntem olduğunu söylemektedir. Burada aklın eğitimi için en iyi yöntemin soru-cevap yöntemine dayanan Sokratik yöntem olduğunu iddia etmektedir. Böylelikle çocuklar konuşarak kendi fikirlerini ortaya çıkarırlar. Okulda dikkat dağıtıcı olmayan bir ortamın sağlanmasını belirten Kant, dil öğrenimi için en uygun yöntemin konuşmak olduğunu söylemektedir. Kant'a göre öğretimde bilgi ve bilginin uygulaması birleştirilmelidir (Kant, 2004).

Çocuğa aşırı sevecenlik gösterilmemesi gerektiğini vurgulayan Russell, eğitimde hem yetişkinin çocuğa hem de çocuğun yetişkine baskısının doğru olmadığını belirtmektedir. Çocuk yetişkinlere baskı yaparak değil kendi çabasıyla başarı elde etmelidir. Çocuğa gelişme olanağı verilirse, kendi çabaları geri kalanı yapacaktır. Çocukların kendi hızlarına göre öğrenebileceklerini, onları zorlamaya çalışmanın yanlış olduğunu söylemektedir. Çağdaş eğitimde amaç, dışarıdan uygulanan disiplini en aza indirmektir. Russell eğitim sürecinde eğitimcinin elinde yeni bir silah olduğunu bunların da övgü ve yergi olduğunu belirtir. Bu silah çok güçlüdür, dikkatli kullanılmalıdır. İlk yılda hiç yerme olmamalıdır, sonra da çok az kullanılmalıdır (Russell, 2001).

Disiplin Anlayışı ve Ödül-Cezanın Uygulanması

Disiplin konusunda Locke, tutarlılığa vurgu yaparak; baba, anne ve diğer kişilerin aynı davranışı göstermeleri, kurallar ile eylemlerin tutarlı olması gerektiğini belirtmektedir. Locke ayrıca kuralların mümkün olduğunca az olmasını ve uygulanabilir olmasını istemektedir. Locke'un disiplin anlayışında cezanın (fiziksel ceza, azar) önemli bir yeri vardır. Birçok yerde cezanın eğitimde faydasızlığı üzerinde durmakla birlikte, dayak konusunda kesin bir yasak koymamış fakat dayakla disiplinin olumsuz sonuçlar doğuracağına ilişkin de yine birçok yerde dikkat çekmiştir. Azar ve dayağın çok kullanılmamasını, bu yöntemin en son çare olduğunu ve öfkeliyken uygulanmaması gerektiğini önerir. Locke, övgü ve azarın yapılacağı zamanın önemli olduğunu, övgünün başkalarının yanında, azarın ise kimse yokken yapılması gerektiğini belirtmiştir. Locke'a göre saygı görme ve gözden düşme akıl için en güçlü teşviklerdir, ödül cezadan daha etkilidir. Locke, fiziksel ceza uygulanmasının kolay tercih edilen bir yol olduğunu, ancak döverek iyi insan yetiştirmenin mümkün olmadığını düşünür (Locke, 2016). Locke, azarlama ve hatta dövmenin çocuk üzerinde kısa aralıklarla kullanılmasını doğru bulmamaktadır. Çünkü çocuk hoş görülme davranışı tekrarlamaması için, yaptıklarından dolayı derin bir pişmanlık ve devamında utanç duymalıdır (Bilgiç, 2009).

Kant'a göre eğitim sayesinde insan, disipline olmalıdır, disiplin denildiğinde insandaki hayvani tabiatı insanlığın daha iyi bir duruma gelmesi bakımından sınırlayan tesir anlaşılmalıdır. Kant'a göre disiplin, eğitimden önce gelmelidir; bu, çocuğun toplum için uygun hale gelmesini sağlar. Kant, talim-terbiyede disiplinin önemine dayanarak çok erken dönemlerde yerini alması gerektiğini söylemiştir. Bunun nedeni olarak da "*özgürlük sevgisinin insanda çok güçlü olduğu ve her şeyi feda edebileceğini*" göstermiştir. Özgürlük ve disiplin ilişkisine yönelik Kant, "*bir çocuk her zaman özgürlüğünün bilincinde olmalıdır, fakat yine her zaman başkalarının özgürlüğüne tecavüz etmeyecek şekilde*" diye not düşmüştür (Kant, 2004).

Kant'a göre çocuğa erken yaşta doğru-yanlış fikrini yerleştirmek gerekir. Ahlak eğitiminde cezanın yeri yoktur; çünkü ahlak yüce ve kutsaldır, disiplinle yozlaşır. Çocukta kişiliği oluşturmak için belli bir plan ve belli kuralları göstermek gerekir. Çocuklar uyuyacakları, çalışacakları ve eğlenecekleri zamanı bilmelidir. Bu noktada kurallara ve itaate vurgu yapar. Kant'a göre itaat, bir çocuğun kişiliğinin teşekkülünde temel özelliktir. Çocuklar belli bir zorunluluk yasasına itaat etmelidir. Kant'a göre çocukluğun ilk evresinde çocuk boyun eğmeyi ve müsbet itaati öğrenmelidir. Burada eğitimin en büyük meselesi olarak gördüğü özgür iradenin zorunlu sınırlamaya boyun eğme ile nasıl birleştirileceğidir. Sınırlamayı zorunlu görmüş, fakat çocuğa küçük yaşlardan itibaren her bakımdan mükemmel serbestiyet verilmesine dikkat çekmiştir. Kısıtlama-sınırlamanın konulmasını tek şarta bağlamış ve çocuğun özgürlüğünü doğru şekilde kullanmayı öğrenebilmesi, aklını bir gün özgür olabilece,

yani başkalarına muhtaç olmayacak şekilde geliştirmek için kısıtlama getirilmesini önermiştir. Kant eğitimin zorlayıcı olması gerektiğini, fakat kölece olmamasına dikkat çekmiştir (Kant, 2004).

Kant itaate karşı gelmenin ceza gerektirdiğini düşünmekle birlikte, çocuğun olumsuz durumlarında da hemen cezalandırılmamasını ister. Olumsuz davranış ortaya çıktığında cezasız kalmaması gerektiğini, çocuğun aşağılama ve küçümseme ile karşılaşması gerektiğini söyler. Cezayı maddi veya manevi olarak ikiye ayırır. Manevi cezayı çocuğun onurlandırılma ve sevilme arzusunu kırıcı-kısıtlayıcı şekilde yapılan şeyler olarak tarif eder. Bu tür cezanın en iyisi olduğunu ve ahlaki eğitimi destekleyeceğini belirtmektedir. Maddi-fiziki cezayı ise çocuğun isteklerini reddetme veya ona acı vermeye dayanan uygulamalar olarak tanımlar ve menfi olduğunu ekler. Ancak manevi cezanın hiçbir faydası görülmediği takdirde maddi cezaya başvurulabileceğini düşünmektedir. Kant, maddi cezanın sık tekrarlanmasının çocuğu dik başlı ve inatçı yapacağını söylemektedir. Kant da Locke gibi cezanın öfkeyle tatbik edilmemesi gerektiğini belirtmektedir. Bu bağlamda ödül ve cezanın yanlış kullanılmaması gerektiğine dikkat çeker. Eğer bir çocuk kötü davranışlarından ötürü cezalandırılır, iyiliğinden ötürü ödüllendirilirse bu durumda sadece ödül için doğru davranacaktır. Böyle olursa hayatta muvaffak olamaz. Kant'a göre eğer ahlaki tesis etmek istiyorsak, cezayı kaldırmalıyız; çünkü ahlak yüce ve kutsaldır, ahlaki disiplinle aynı konuma koyarsak yozlaşır (Kant, 2004).

Russell'a göre eski eğitim anlayışı üzerinde "*ilk günah*" inancının etkisi vardı. İyilik oluşması için cezalandırmak gerekliydi. Russell bu bağlamda klasik eğitimi eleştirir. Russell "*eski görüşe göre çocuklar öğrenmek istemezlerdi, ancak korkuyla öğrenmeye zorlanabilirlerdi*" diyerek eski eğitim anlayışını eleştirmiş ve "*doğru disiplinin dışarıdan zorlama ile değil, istenmeyen etkinlikler yerine istenilen etkinliklere yol açan zihinsel alışkanlıklarla oluşturulacağını*" söylemiştir. Bu etkinlikler konusunda da Madam Montessori'ye atıflar yapmaktadır. Russell, küçük yaştaki çocukların eğitimiyle ilgili olarak, Madam Montessori'nin yöntemlerinin bilgelik dolu olduğunu görmektedir. Klasik bir eğitimin çocuğa eleştirel yaklaştığını, çocuğun yanlışlık yapmaktan kaçınmayı, yanlışlık yapanları da hor görmeyi öğrendiğini söylemektedir. Bu durum soğuk bir yanlışsızlık eğilimi yaratır, özgünlüğün yerini otorite saygısı alır. Çocukların doğal olarak erdemli oldukları, büyüklerin kötülüklerini görerek bozuldukları inancı bilimsel olarak yanlış olduğunu düşünen Russell'a göre gerçek şudur ki, çocuklar doğal olarak ne "iyi"dirler, ne de "kötü". Çocuklar yalnızca reflekslerle ve birkaç içgüdü ile doğarlar. Çevrenin etkisiyle bunlardan alışkanlıklar oluşur. Alışkanlıklar sağlıklı ya da bozuk olabilir. Russell, eğiten kişi olarak çocuğa boyun eğilmemesi, buna karşılık çocuğun cezalandırmaması gerektiği düşünmektedir. Çağdaş eğitimin amacının dışarıdan uygulanan disiplini en aza indirmek olmalıdır (Russell, 2001).

Locke ve Kant gibi Russell da ödül ve cezanın kullanılmasının gerekliliği üzerinde durmuştur. Fakat bunların nasıl kullanılacağı konusunda belirli sınırlar koyar. Russell'a göre övme ve yerme önemli bir ödül ve ceza biçimidir. Fakat övgü de yergi de başkalarının davranışları karşılaştırılarak olmamalıdır. Hiçbir zaman bir çocuğa bir şeyi başka birinden daha iyi yaptığı, ya da başka birinin hiç yaramazlık yapmadığı söylenmemelidir. Genelde olduğu gibi cezanın daha az kullanılmasından yanadır. Bu yüzden "*yerghi, övgüden daha az kullanılmalıdır*" der. Fakat övgüyü kullanırken de dikkat edilmelidir. Çocuğun doğal olarak yapması gereken bir şey için övgü kullanılmamalı, eğitim hayatı boyunca alışılmışın üstünde her çalışma övülmelidir. Yakın zamana kadar çocukların cezalandırılmasının doğal görüldüğünü belirtir. Bununla beraber cezanın eğitimde belli ve çok küçük bir yeri olduğuna inanmakla birlikte, bu cezanın şiddetli olması gerektiği konusunda kuşkuludur. Hatta sert ya da azarlayıcı konuşmayı cezalar

arasında sayar. Russell bedensel cezalandırmanın hiçbir zaman doğru olmayacağına inanır. Bunun yanında disiplin sağlamak için çocuğa sınır koyan yasaklar dikkatlice ve doğru sözlülükle açıklanmalıdır. Bu yasaklar çocuktaki atılganlığı engellememeli, küçük olumsuzluklara izin verilmelidir (Russell, 2001).

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma ile felsefe tarihine damgasını vurmuş üç filozofun (Locke, Kant ve Russell) eğitim ile ilgili görüşleri karşılaştırmak amaçlanmıştır. “Eğitim Üzerine” adlı yazdıkları kitaplardan alınan görüşler derlenerek karşılaştırma yapılmıştır. Eğitim ile ilgili genel düşüncelerine bakıldığında; üç filozof da eğitimin insan üzerinde büyük etkisi olduğunda hemfikirdir. Üç filozof da eğitimle elde edilen bilginin yararçı (pragmatik) olmasına dikkat çekmişlerdir. Onlara göre eğitim sonucu çocuklara işlerine yarayan bilgi verilmesi gereklidir. Bununla birlikte hem Russell hem de Locke hümanist öğelerin gerekliliğine işlevselliği yönüyle vurgu yapmaktadırlar (Acar, 2007).

John Locke, eğitimde daha çok babayı önemseyen, eğitimde sadece bilişsel eğitimi ön plana çıkaran tek boyutlu bir bakış açısına sahip olmayan, eğitimin bireysel ve toplumsal hayattaki gücünün önünü açan bir düşünürdür. Eğitimin amacının bireye erdem kazandırmak olduğunu belirtir. O’na göre zihin sağlığı için beden sağlığı şarttır. Zihin şekillendirilebilir bir yapıdadır. Cihan’a (2006) göre Locke’un insan zihnini tamamen boş bir yapıda görmesi, yani insan bilgisinin kaynağını sadece deneyimle sınırlaması, bilginin elde edilmesinde zihnin payını ikinci plana atmak olmaktadır. O’na göre çocukların doğal biyolojik yetenekleri, algılar yoluyla kazanılan olaylar arasında ilişki kurmayı sağlamaktadır. Locke geleneğinde öğrenme, uygulamalarla bilginin toplanması süreci olarak algılanmış, dolayısıyla bireyin zihni pasif bir durumda görülmüştür (Öktem, 2003; Yurdakul, 2004). Eğitim kişiye yaşam için pratik bilgiler ve beceriler kazandırmalıdır. Locke, bir ülkenin kalkınabilmesinin başlıca şartlarından birini, iyi bir eğitim anlayışının benimsenmesi olarak görmektedir (Bilgiç, 2009). Locke, eğitim konusunda üç temel yöne işaret etmektedir. Bunlardan birincisi, çocuğun kişisel açıdan yetenekleri, kapasitesi ve mizacı öğrenmeyi yönlendirme de kullanılmalı; ikincisi, zihinsel öğrenmeden önce, öncelikli olarak sağlam bir karakter gelişimi ve beden sağlığı olmalı; üçüncüsü, çocuklardaki doğal oyun, yüksek yetenekler ve neşeli mizaç mümkün olan her yerde öğrenme sürecine katmalıdır (Clapp, 1967’den akt. Cihan, 2006). Locke’un benimsemiş olduğu eğitim anlayışı, çocuk ruhuna hitap eden, çocuğu hayatta en çok kullanabileceği, uygulanabilir bilgilerle donatmayı hedefleyen, bilimselliğe ve yaparak-yaşayarak öğrenme esasına dayanan bir niteliktedir. Locke’un bu eğitimsel yaklaşımının çıkış noktası, benimsemiş olduğu empirizm düşüncesidir. Locke, spekülative ve teorik olandan değil, gözlem ve deneye dayanan bir eğitim anlayışından yanadır. Locke, aydınlanma çağına damgasını vuran eğitimsel görüşlerinde, eğitimde öncelikle ulaşılabilecek gerekli amaçları erdemli olma, aklın rehberliğinde yaşama, sosyal yaşam konusunda iyi yetişme, tarih ve siyasal oluşumlar alanlarında bilgi sahibi olma şeklinde belirlemiştir (Bilgiç, 2009; Cihan, 2006). Locke’un liberalizm temelli siyasi düşünceleri, eğitim görüşleri üzerinde büyük oranda etkili olmuştur. Locke, eğitimde sosyal sınıf farklılıklarının gözetilmesinin tamamen karşısında olmuş, eğitimde fırsat eşitliğini savunmuştur (Gutek, 2006’dan akt. Bilgiç, 2009).

Kant günümüz eğitiminin vazgeçilmez unsurlarından olan çağdaşlık ve evrenselliği eğitim anlayışının temeline yerleştirir (Çilingir & Küçükali, 2004). Bununla beraber Kant, bir eğitim sistemi ortaya koymaz (Maboçoğlu, 1995). Yaşam eğer belli ilkelere göre düzenlenmez ise bu

yaşamın hem birey hem de toplum için istene hedefleri gerçekleştirilmesi imkân dışıdır. Eğitim, içinde bulunan ihtiyaçlarını karşılamak için bireye yöneltilen bir proje değildir. Kant'a göre eğitim daha çok insanlığın evrensel iyiliğini düşünerek bireyin eğitilmesidir (Uğurlu, 2015). Eğitimin en önemli amacı, erkek ya da kadında bazı gerekli karakterleri oluşturmaktır. Fiziksel, duygusal ve zihinsel eğitimin çocukta dört karakter özelliği oluşturması gerektiğini savunur. Bunlar; canlılık, cesaret, duyarlılık ve zekâdır. Zihinsel eğitimle ilgili olarak da çocuk yedi entelektüel erdeme ulaşmalıdır. Bunlar; merak, açık zihinlilik, bilginin zor ama mümkün olduğu inancı, sabır, çaba, yoğunlaşma ve hatasızlıktır. Burada Eski Yunan ve geleneksel Çin eğitimi arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları karşılaştırmaktadır (Ata, 2016).

Russell'a göre bireyin zihinsel gelişimini sağlanarak, karşılaştığı bütün problemleri kendi çabasıyla çözebilme alışkanlığını kazanması ve uygun bir dünya görüşünü geliştirmesi iyi bir eğitimden beklenendir (Maboçoğlu, 1995). Russell, eğitimin amacının uygarlık olması gerektiğini öne sürmüştür. Fakat bu uygarlığın tanımı, kısmen bireysel kısmen toplumsal tanımı olan bir kavramdır (Yılmaz, 2001). Russell, eğitim ile ilgili görüşlerini kendi yaşam deneyimlerine dayandırır. Oysa Rousseau ve -hiç evlenmemiş olan- Kant gibi birçok eğitimci, kendi çocukları ile ilgili deneyimleri olmadan, eğitim ile ilgili görüşlerini ortaya koymuşlardır (Maboçoğlu, 1995). Locke, Russell'ın eğitim konusunda etkilendiği önemli kişilerden biri olmasına rağmen, Russell'ın ona başlıca eleştirisi, eğitilecek çocuğun soylu bir aileden gelmesi ve erkek olması, ayrıca özel bir eğitimcinin tüm zamanını bu çocuk için ayırması gerektiği yönündedir. Bu yönüyle içinde hem ayrımcılığı hem de uygulanabilirliği düşük ihtimalleri barındıran bir eğitim anlayışıyla karşılaşılmaktadır (Acar, 2007). Russell'a göre çocuklar doğal olarak ne 'iyi'dir, ne de 'kötü'dürler. Aynı düşünce Kant'ta da vardır (Binbaşıoğlu, 1982'den akt. Acar, 2007). Kant, eğitimin çağdaşlık evrensellik katması gerektiğine, ahlaki terbiyenin ve disipline olmanın önemli olduğuna ve medenilik kültürünün kazandırılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Russell'ın, Locke ile paralel olarak beden sağlığına özel önem atfettiğini, eğitimin amacının Kant'ta olduğu gibi uygarlık olduğunu, eğitimin insana gerekli karakteri kazandırmak olduğunu ve yine Locke ile benzer şekilde anne babanın önemine dikkat çektiği görülmektedir.

Filozofların okul ile ilgili düşüncelerine bakılacak olursa; Locke, okul konusunda Kant ve Russell'dan farklı düşünmektedir. Locke, evdeki eğitimin okuldaki daha üstün olduğunu vurgulamaktadır. Bu fikir için Locke'un yaşadığı dönem itibarıyla eğitimin kitleselleşmesinin sonraki yüzyıllara göre daha geride olduğunu göz önünde bulundurmak gerekir. 18. yüzyıla kadar eğitim dini kurumların elinde, sınırlı düzeyde verilen bir hizmet iken bu yüzyıllarda birlikte eğitim bir devlet hizmeti olduğu görüşünü savunmuşlardır. Dolayısıyla okul eğitimi evdeki eğitimden daha geri planda görmesi bundan dolayı olabilir. Ayrıca Locke'un eğitim üzerine vurguladığı meselelerin, evde anne-baba tarafından verilecek eğitimin içeriğine daha uygun olduğundan hareketle evdeki eğitimin daha etkili olduğunu düşünmesine yol açtığı söylenebilir. Locke, evde yapılan bireysel eğitimi okul eğitimine üstün görmekle beraber öğretimde sosyal öğrenmeye özel önem atfetmiştir.

Kant'a göre eğitimin amacı insanı aklın kontrolünde bir yaşam sürmesi, erken yaşlarda birey aklın kurallarına uyması sağlanmalıdır. Eğer birey erken yaşlarda aklın kurallarına göre yaşamayı alışkanlık edinirse ona uygulanan eğitim sürecinin başarılı olma ihtimali çok daha yüksek olur (Uğurlu, 2015). Kant'ın düşünceleri ışığında, insanın tüm bu aşamalarından geçişi, eğitimi olduğu kadar bir okulu da zorunlu kılar. Çünkü ancak bir eğitim kurumunda insanların toplu olarak kültürleşmesi (yetenekliliğin imkânlarını geliştirme) sivilleşmesi (toplumsal yapı içerisinde kural, gelenek ve örfleri öğrenme) ve ahlaklaşması (genel insani erdemler

anlamında) mümkün olur (Çilingir & Küçükali, 2004). Russell ise eğitimde disiplini sağlamak için okulu zorunlu görmüştür. Russell, çocukların kendi başlarına bırakıldığında çoğunluğun okuma yazma öğrenemeyeceğini, yaşam koşullarına daha az uyumlu olarak büyüyeceklerini ifade eder. Bu sebeple O, eğitim kurumlarının var olmasına ve çocukların bir ölçüde disiplin altında tutulmasının zorunlu olduğunu söyler (Yılmaz, 2001). Her üç filozof da eğitime erken yaşta başlamanın önemine dikkat çekmişlerdir. Russell ahlak eğitiminin doğumla başlaması gerektiğini söyleyerek en erken zamana işaret etmiştir. Eğitime başlama yaşı konusunda belirgin bir yaş veya dönem vermeyen Locke ve Kant'ın aksine Russell ahlak eğitimine başlama yaşı olarak doğum anını verir. Russell süre konusunda ayrıntıya girmiş, 14 yaşa kadar temel eğitim, 14'ten sonra uzmanlaşma ve sonra da üniversite eğitimini uygun bulmuştur.

Söz konusu filozoflar öğretmen niteliklerini belirtirken aslında birbirlerine paralel özelliklere vurgu yapmışlardır. Locke'a göre bir öğretmen öncelikle yaşama konusunda deneyimli, alanında uzman olmalı, çocuğa karşı nasıl bir yaklaşım içinde olması gerektiğini bilmelidir (Bilgiç, 2009). Locke, öğretmeni, öğrenci özelliklerini bilen, öğretim yöntemleri konusunda yetkin, deneyimli, rehberlik yapan, ezber yerine çocukta bilgi edinmeye karşı sevgi saygı oluşturan bir kişi olarak tarif etmiştir. Kant, öğretmeni; kendi yöntem ve tasarımlarını geliştirmede özgür, her çocuğa eşit davranan kişi olarak görürken öğretmen ve eğitim yöneticilerinin yüksek eğitimli olmalarına dikkat çekmiştir. Russell, öğretmenler mesleklerini icra ederken yani eğitim etkinliklerini yürütürken özgürlüğün de önemli bir sorun oluşturduğu görüşündedir. O'na göre, öğretmenler, çocukların ihtiyaçlarını daha çok içtenlikle bilmelerine karşın, istediklerini öğretmekte özgür değildiler; hangi yöntemleri kullanacaklarına veya ne öğretileceğine karar veren onlar değildir. O, öğretmenlerin okulla ilgili işlerinde daha özgür olmalarına, kendi kendilerini yönetmelerine daha çok fırsat verilmesinden yanadır (Maboçoğlu, 1995). Russell'a göre öğretmen, öğrencileri insan olarak seven, yöntem ve okulla ilgili işlerde özgür, öğrencilerine karşı tarafsız ve öğrencilerinde merak uyandıran kişidir. Russell öğretmenlik faaliyeti için farklı bir bakış açısına sahiptir. Şöyle ki öğretmenliğin günde en fazla iki saat yapılması gerektiği düşüncesindedir.

Eğitim programlarının nasıl olması gerektiği üzerine filozofların düşüncelerine bakıldığında; Locke, çağdaş dönemin tüm büyük düşünürleri gibi skolastizm döneminin kalıtımını taşıyan eğitim yöntemlerinde hatalar bulmakta ve kendi ruhbilim ve törebilim temeli üzerinde yeni bir eğitim programı ortaya koymaktadır (Thilly, 1995'den akt. Cihan, 2001). Faydacı ve pratiğe dönük bir bakış açısına sahiptir. Eğitimde uygulanacak program konusunda Locke, programda her şeyin zamanı ve sırası geldiğinde öğretilmesi gerektiğini söyler. Locke açısından, eğitimde önemli olan pasif öğrenmeler değil, her zaman için aktif tecrübe edinmelerdir. Locke, beden sağlığı, güçlü ve sağlam bir duruma getirilmesinde, birtakım yapılması gereken somut ve pratik şeylerin olduğunu kabul eder. Bunlar sırasıyla sağlık, sıcaklık, yüzme, hava, alışkanlıklar, giyim, içme, uyku, diyet, ödül ve ceza vb. konulardır. Bunlar ise, daha çok bedenin sağlıklı ve güçlü bir yapıya getirilmesi için gerekli olan şeyler olduğu gibi, dolaylı olarak insan zihninin de sağlıklı ve sağlam olmasını sağlayan şeylerdir (Cihan, 2006). Locke, mutluluğa ulaşmanın vazgeçilmez şartını ruh ve beden yetkinliğine bağlamaktadır. Sağlıksız bir bedeni olanlar, gerekli zihinsel gelişime tam olarak ulaşamayacaklar ve dolayısıyla örnek bir bireyde olması gereken karakter özelliklerine sahip olamayacaklardır (Bilgiç, 2009).

Kant'a göre eğitim programı yapanların, göz önünde bulunduracakları eğitim prensiplerinden biri, çocukların mevcut duruma göre değil, gelecekte olası daha iyi bir duruma göre yetiştirmek olmalıdır (Maboçoğlu, 1995). Kant, eğitimin içeriğinde ahlaki eğitime özel önem vermiştir. Kant, ahlak ile eğitim arasında ilişki olduğunu söylemiştir (Foroushani, Mahini &

Yousefy, 2012). Bu noktada Kant maksimlerden bahsetmiştir. Maksim de bir tür ahlaki eylem üzerine akletme olarak düşünüldüğünden, 10 yaş Kant için ahlaki değerlerin ve dolayısıyla maksimlerin artık kişiye öğretilmeye başlanması gereken yaş olacaktır. İlk dönemde öğrenilmesi gereken disiplin, ikinci dönem öğrenilmesi gereken ahlaki eğitimidir. Üçüncü dönem ise öğrenmenin değil, olgunluğun çağıdır (Çötök, 2013).

Eğitimin içeriği konusunda Locke, Kant ve Russell, eğitim konularının yeri ve zamanı geldiğinde çocuğa verilmesinde hemfikirdir. Filozoflar beden eğitimi ve zihin eğitiminin birbirini etkilediğini ve ikisinin de verilmesi gerektiğini söylemektedirler. Bir başka benzer düşünceleri ise eğitimin içeriğinin pratiğe yönelik olması gerektiğidir. Bunların dışında Locke ayrıca, iki üç el becerisi öğretilmesi; eğitimin gerçek dünyaya uygun ve kapsamlı olmasını; Latince, Fransızca, Yunanca, kuru mantık ve felsefeye fazla önem verilmemesi ve yabancı dil öğretiminde gramerden çok konuşmaya yer verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Russell da benzer şekilde Latince ve Yunanca öğrenmenin yararsız, daha güncel olan Fransızca ve Almanca öğrenmenin daha yararlı olduğu sonucuna varmıştır. Bununla beraber Kant eğitimin daha çok aydınlatmaya yönelik olması gerektiğini, ahlak eğitiminin önemsenmesini, eğitimin zorlayıcı olmasını istemiştir. Kant 10 yaşına kadar disiplin, sonrasında ise ahlak eğitime yer verilmesini söylerken; Russell ahlak eğitimine doğumdan itibaren başlanması, 6 yaşına kadar da tamamlanması gerektiğini belirtmiştir. Russell eğitimde kız-erkek arasında fark olmadığını, eğitim programında hümanist değerlerin yer alması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca Russell bu düşüncelerini “yapıcılık” adı altında kavramsallaştırmıştır.

Öğretim yöntemi konusunda birbirine benzer öneriler sunan filozoflar, özellikle çocuğun yaşına ve kişisel özelliklerine uygun yöntemler kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Üç filozof da eğitim sürecinde oyunu önemsemişler ve oyun ile dersin yerinde ve zamanında kullanılmasına yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Locke’un düşüncesine göre çocuklardaki oynama isteği engellenmemeli, aksine teşvik edilmelidir ki çocuklar sağlıklı bir ruh yapısına kavuşabilsinler. Locke, çocukların ruhsal ve bedensel gelişiminde oyuncağın yararlı olduğunu düşünmektedir (Bilgiç, 2009). Eğitim sürecinde kullanılacak öğretim yöntemleri konusunda Locke, bugün ‘basitten karmaşığa öğretim’, ‘adım adım öğretim’ ve ‘tam öğrenme’ olarak da adlandırılan bir öğretim stratejisi izlenmesini istemiştir. Locke, tekrarın ve sosyal öğrenmenin önemine dikkat çeker. Somut örnek olaylar üzerinden yapılan öğretimi ve çocuğun derse aktif katılımını önerir. Bunun yanında Locke, motivasyonun öğrenme kapasitesini arttırdığını da öne sürmüştür.

Kant, oyun-eğlencenin ve çalışmanın ayrı zamanları olması gerektiğini; Locke ders ve oyunun birbirinin dinlenme aracı olarak kullanılması, çocuk eğitiminin oyun, zevkli bir hava içerisinde gerçekleştirilmesinin en uygun yöntem olduğunu söylemiştir. Locke’un eğitimin nasıl eğlenceli hale getirilebileceği üzerine metot arayışları vardır. O, derslerin ya da konunun çocuk tarafından algılanış biçimine dikkat çekmektedir. Çocuğun yapması istenen her ne varsa bu mümkün olduğunca bir ödev olarak değil de bir oyun gibi yaptırılmalıdır (Acar, 2007). Locke öğretimin oyunlaştırmasını isterken; Kant çocuğa her şeyi oyun olarak görmeyi öğretmenin kötü olduğunu, oyun ve eğlence zamanın farklı olması gerektiğini belirtmiştir. Russell’ın eğitimi eğlenceli hale getirmek için genel olarak üçlü bir metot tavsiye ettiğini söyleyebiliriz. Bunlar; çocuğun içten gelen öğrenme isteğine hitap edilmesi, dersi ve ders içeriğini bölüm bölüm verme (kolaylaştırma da diyebiliriz), derslerde ilginç materyaller kullanma olarak özetlenebilir (Acar, 2007). Russell öğretimde ilginç materyaller kullanmayı önerirken, Kant farklı olarak mümkünse en düşük sayıda araç kullanılmasını istemiştir. Kant’ın bu konudaki farklı bir düşüncesi de öğretimde ezberi gerekli görmesi ve hafızayı zayıflatığı

gerekçesiyle roman okumayı kötü olarak nitelendirmesidir. Kant, çocukların kendi kendilerine öğrenmelerine izin verilmesi ve zihni melekeleri eğitmenin en iyi yolu olarak kişinin her şeyi kendi başına yapmasının doğru yöntem olduğunu savunmaktadır. Ayrıca Kant diğerlerinden farklı olarak soru-cevap yöntemine dayanan Sokratik yöntemi vurgulamıştır. Russell, öğretim yöntemi konusunda klasik eğitimi eleştirmiş ve çocukların kendi çabalarıyla başarı elde etmesini istemiştir. Başarı hedefinin ise cesareti kıracak kadar büyük ya da çaba uyandırmayacak kadar küçük olmaması gerektiğini not düşmüştür.

Eğitimde disiplin konusuna Locke tutarlılık, Kant itaat, Russell ise özgürlük ile ilişkisi yönünden bakmıştır. Locke, tutarlılığa vurgu yaparak baba, anne ve diğer kişilerin aynı davranışı göstermelerini, kurallar ile eylemlerin tutarlı olmasını, kuralların ise mümkün olduğunca az olmasını ve uygulanabilir olmasını istemiştir. Kant, çocukluğun ilk evresinde çocuk boyun eğmeyi ve müspet itaati öğrenmeli, özgürlükle ilişkisine dikkat edilmesi gerektiğini söylemiş, bu anlamda eğitimin zorlayıcı olması gerektiğini, fakat kölece olmaması konusunda uyarmıştır. Kant da Russell gibi özgürlüğün her istediğini yapma olmadığını düşünmektedir. Buradan hareketle Russell özgürlük için bir ölçüde otorite ve disiplin olması gerektiğini belirtmiştir. Disiplin konusunda anne ve baba rollerinin farklı olduğuna yönelik Kant'ın *"çocukların yalan söyleme alışkanlığından kurtulması babaların işidir, annelerin değil"* söylemi örneğinden hareketle eğitimde daha çok babayı sorumlu görmesi Locke ile benzerdir.

Locke'a göre eğer insan yalnızca eğitim yoluyla insan olabiliyorsa, o zaman insan olma süreci, belli doğal imkânların sınırlandırılmasıyla, yani disiplinle başlamaktadır (Çilingir & Küçükali, 2004). Kant disipline olmamış bir hayatın serkeşlik olduğunu ifade ederek, eğitimin bireyin gerek yeteneklerini gerekse de zaman ve mekân bağlamında günlük yaşamının belli ilkelere göre düzenlenmesi gerektiğini belirtmiş olur (Uğurlu, 2015). Kant'a göre kişi ne kadar akla uygun davranırsa özgürlüğe o kadar yaklaşmış olur. Bu yüzdendir ki Kant, eğitimin ilke seviyesinde bireyin akla uygun davranmasını sağlamak için ona itaatini öğretilmesi gerektiğini savunur (Uğurlu, 2015). Russell'a göre, eğitimcilerin amacı, ne şüphecilğe kapılan, ne de kurallara boyun eğen insanlar yetiştirmek olmamalıdır. Eğitimden beklenen insanda ne kadar zor da olsa belli bir ölçüde bilgiye varabileceği inancını yaratmaktır (Yılmaz, 2001). Russell'a göre; eğitimde özgürlük, bir ölçü konusudur. Eğitimde özgürlüğü destekleyen bir kişi, çocuklara gün boyu her istediklerini yapmalarını kastetmiş olamaz. Özgürlüğün olabilmesi için, bir ölçüde otorite ve disiplin olmalıdır. Sorun ise bu otorite ve disiplinin nasıl uygulanacağındadır (Yılmaz, 2001). Russell, Madam Montessori'nin eğitimin yararına itaat ve disiplini asgariye indirmesini neredeyse mucizevi bir olay olarak değerlendirmektedir (Ata, 2016).

Eğitimde ödül ve cezanın yerine bakıldığında, filozofların benzer görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Üç filozof da ödül ve cezanın kullanılmasının gerekliliğinden bahsederken, ödülün cezadan daha etkili olduğunu belirtmişlerdir. Locke ve Kant son çare olarak maddi (fiziksel) cezanın kullanılmasında bir sakınca görmemektedirler. Locke dayak konusunda, kesin bir yasak koymamış fakat dayakla disiplinin olumsuz sonuçlar doğuracağına ilişkin de birçok yerde dikkat çekmiştir. Kant, itaate karşı gelmenin ceza gerektirdiği düşüncesindedir. Bununla beraber, Locke ve Kant'tan farklı olarak Russell, fiziksel cezanın hiçbir şekilde kullanılmaması gerektiğini düşünmektedir. Russell için övgü ve yergi önemli bir ödül ve ceza biçimidir.

Eğitim ile ilgili görüşlerini açıklayan bu filozoflar, elbette ki buldukları çağın şartlarının oluşturduğu düşünce dünyasından etkilenmişlerdir. Russell, 20. yüzyıla kadar olan tüm sürecin bilgisine sahiptir, fakat söz konusu diğer filozofların Russell kadar şanslı olmadıkları

açıktır. Locke'un yaşadığı zamanındaki bilgi kaynakları sayısı ile Russell'in zamanındaki bilgi kaynaklarının aynı olmadığı bir gerçektir. Bu yüzden eserlerde Russell'in bilimsel kaynaklara atıf yapması dikkate değerdir. Eserlerde göze çarpan bir diğer husus, Russell'in eğitim konusunu diğerlerinden daha kapsamlı işlediğidir. Russell, eğitimi doğumdan itibaren ele almış ve bu dönemi önemsemiştir. Bununla beraber her üçü de kitaplarını aslen anne-babalara yazmışlardır.

Bu çalışma, eğitim ile ilgili bakış açısının tarihsel seyrinde ne gibi değişimler geçirdiğinin görülmesi açısından söz konusu filozofların eserleri sınırlılığında, bugüne karşılaştırmalı bir veri sağlamaktadır. Her toplumsal alt sistemin olduğu gibi eğitimin de içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik şartlara göre biçimlendiğini göstermektedir. Bu çalışma, bugün eğitim anlayışını oluşturan çeşitli yaklaşımların felsefi kökenlerinin dayandığı önemli filozofların pratikte eğitim ile ilgili düşüncelerini bir potada beraber ele almaya katkı sağlamaktadır. Bu üç filozofun düşüncelerinden faydalanarak eğitimin insan üzerinde büyük etkisi; eğitimde amaç olarak erdem ve uygarlık kazandırma; eğitimde bilimsellik, çağdaşlık ve evrensellik; hümanist bakış açısı, fırsat eşitliği; bilginin yararçı (pragmatik) olması, faydacı ve pratiğe dönük eğitim programı; bireysel özelliklerin önemi; gelişimsel özelliklerin dikkate alınması; eğitimde oyunun önemi; motivasyonun eğitim üzerindeki etkisi; yaparak yaşayarak öğrenme; eğitimde gözlem ve deneyin önemi; zengin materyal kullanımı; disiplin anlayışında tutarlılık, itaat ve özgürlüğün önemi; ödül ve cezanın bilinçli kullanılması; eleştirel yaklaşım; zihin ve beden sağlığı ilişkisi; ahlak eğitimi; anne babanın eğitimdeki rolü; eğitime erken yaşta başlama; öğretmenin rolü, mesleki ve kişisel nitelikleri gibi öğeler, günümüz eğitim anlayışında önemli addedilmesi gereken konulardır.

Bu araştırmada farklı çağlarda eserlerini oluşturmuş üç filozofun eğitim üzerine yayımlanan kitapları üzerinden eğitim ile ilgili görüşleri karşılaştırılmıştır. Bu gibi farklı zamanların farklı kişilere ait eğitim görüşlerini ortak başlıklar altında karşılaştırmak bu araştırmanın zorluklarından biridir. Burada düşünürlerin tüm felsefi görüşleri değil, aslında sadece yazdıkları eğitim ile ilgili kitapları dikkate alınmıştır. Sonraki çalışmalarda daha geniş kapsamlı görüşler de dikkate alınarak bir karşılaştırma yapılabilir. Araştırmacılar farklı çağlardaki filozofların eğitim ile ilgili düşüncelerini karşılaştırabilirler. Ayrıca bu filozofların eğitim ile ilgili düşüncelerinin eğitim sistemlerine etkisi incelenebilir.

Kaynakça

- Acar, A. K. (2007). *Bertrand Russell'in eğitim görüşü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ata, B. (2016). Bertrand Russell, tarih eğitimi ve dünya barışı. *Turkish History Education Journal*, 5(1), 193-225.
- Bilgiç, E. (2009). *John Locke'un Görüşleri Işığında Gerçekleştirilebilir Eğitim Anlayışı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cihan, M. (2001). John Locke'un eğitim anlayışı. *G. Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(3), 41-50.
- Cihan, M. (2006). John Locke ve eğitim. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 173-178.
- Çerçi, A. (2014). *Kant felsefesinde özgürlüğün yeri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çilingir, L. & Küçükali, R. (2004). Immanuel Kant'ın eğitim anlayışı. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 81-98.
- Çötök, T. (2013). Kant'ın ahlak eğitiminde maksimin yeri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 147-166.
- Ergün, M. (1985). *Karşılaştırmalı Eğitim*. İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. <http://mustafaergun.com.tr/wordpress/wp-content/uploads/2015/11/kegitim-1.pdf> adresinden 20 Nisan 2020 tarihinde erişildi.
- Foroushani, Z. J. A., Mahini, F. & Yousefy, A. R. (2012). *Moral education as learner's need in 21 century: Kant ideas on education*. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 47, 244 – 249.
- Hager, P. J. (2020). Russell. In W. H. Newton-Smith (Ed). *A Companion to the Philosophy of Science*. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/9781405164481.ch61> adresinden 04.02.2020 tarihinde erişildi.
- Kant, I. (2004). *Eğitim Üzerine*. Ankara: Yeryüzü
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, C. (2014). *Eğitimci Olarak Kant (Immanuel Kant'ın Eğitim Üzerine Düşünceleri)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Locke, J. (1922). *The Educational Writings of John Locke: A Critical Edition* (Ed: John William Adamson). Cambridge At The University Press.
- Locke, J. (2016). *Eğitim Üzerine* (4. Baskı). İstanbul: Say
- Maboçoğlu, M. (1995). *B. Russell'in Eğitim Felsefesinin Bir Analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Mayring, P. (2000). *Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş*. Adana: Baki Kitabevi.
- Monk, R. (2002). *Bertrand Russell 1872–1970. Fifty Major Thinkers On Education*, 229-233. doi:10.4324/9780203467121-46 <https://www.taylorfrancis.com/books/e/9780203467121/chapters/10.4324/9780203467121-46> adresinden 04.02.2020 tarihinde erişildi.
- Öktem, Ü. (2003). John Locke ve George Berkeley'in kesin bilgi anlayışı. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 43(2), 133-149.
- Parry, G. (2004). *Political Thinkers, Volume VIII John Locke*. Routledge.
- Rosenthal, M. & Yudin, P. (1997). *Felsefe Sözlüğü (Beşinci Basım)*. İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Russell, B. (2001). *Eğitim Üzerine* (5. Baskı). İstanbul: Say

- Sainsbury, R. M. (1986). Bertrand Arthur William Russell. *Royal Institute of Philosophy Lecture Series*, 20, 217-218. DOI: 10.1017/S0957042X00004144
- Uğurlu, N. (2015). *Din Eğitimi Perspektifinde Kant'ın Eğitim Görüşü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- UQAC .(2020). *Bertrand Russell. Les classiques des sciences sociales*. Université du Québec à Chicoutimi. http://classiques.uqac.ca/contemporains/russell_bertrand/russell_bertrand_photo/russell_bertrand_photo.html adresinden 04.02.2020 tarihinde erişildi.
- Weber, A. (1998). *Felsefe Tarihi* (Çev. H. Vehbi Eralp). Beşinci Basım. İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, A. (2001). Bertrand Russell ve eğitim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 66-71
- Yurdakul, B. (2004). Eğitimde davranışçılıktan yapılandırmacılığa geçiş için bilgi, gerçeklik ve öğrenme olgularının yeniden anlamlandırılması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(8), 109-120.
- Zabcı, F. (2016). Spinoza ve Locke: Siyasal Özgürleşmeden Bireysel Özgürlüğe. İçinde Mehmet Ali Ağaoğulları (Ed.), *Batıda Siyasal Düşünceler* (457-514). İstanbul: İletişim.

Extended Abstract

The opinions of important thinkers influence the understanding of education and reveals vision about education. It would be useful to examine the views of philosophers influencing and reflecting on education in order to evaluate the educational practices of societies. The purpose of this study is to present comparatively the opinions of John Locke (who one of the most important philosophers of Enlightenment and Liberalism), Immanuel Kant (who developed a different perspective on empiricism and rationalism in the 18th century) and Bertrand Russell (who one of the most important thinkers of analytical philosophy, influenced the thought of science and philosophy in the 20th century) about education. The data of this study are based on the "On Education" books written by Locke, Kant and Russell. The data of this study were analyzed with descriptive analysis.

Method

In this study, which was prepared within the framework of a qualitative research approach, the use of written documents, in other words, document analysis was used in collecting the data. This study is based on the philosophers' thoughts only in the books they write on education. The data of this study constitute the ideas that John Locke, Immanuel Kant and Bertrand Russell have suggested in their books "On Education". Descriptive analysis used in qualitative research approach was used in this research.

Result and Discussion

The three philosophers agree that education has a great influence on human beings. The philosophers pointed out that the information obtained by education was pragmatic. Locke thinks that the main purpose of education is to give virtue, and that the child mind is in a structure that can be shaped. According to Russell and Kant, children are neither 'good' nor 'bad'. Kant pointed out that education should add to modernity and universality, that moral discipline is important and that civilization culture must be gained. Russell and Locke pointed out to the health of the body and the importance of the parents, Russell and Kant pointed out that the aim of education is civilization, and that education is the necessary character of human beings.

Although Locke considered individual home education as superior to school education, it gave special importance to social learning in education. Kant said the school is compulsory for education; Russell considered the school compulsory for discipline in education. All three philosophers pointed out the importance of starting education at an early age. Russell pointed out to the earliest time that education should begin with birth. Locke did not specify a period of training, Kant 16 years of age, Russell after basic education and then he found university education appropriate.

According to Locke, Kant and Russell, the teacher is the person who knows the characteristics of the student, who is competent, experienced, guided, treats children equally, is highly educated, loves students, is free, impartial and arouses curious in his students. On the content of the training, Locke, Kant and Russell agreed that the subject of education should be given to the child at the time and place. The philosophers say that physical education and mind education affect each other and that both should be given. Another similar idea is that the content of education should be oriented towards practice.

Philosophers in the teaching method, especially the age and personal characteristics of the child should be used according to the methods stated. Locke wanted the lesson and play to be used as a means of rest and he suggested playing games in instruction. Kant stated that play-fun and studying should have separate times and that it was bad to see everything as a game. On the teaching methods to be used in the education process, Locke suggested teaching from simple to complex and teaching step by step. While Russell suggested to use interesting materials in teaching, Kant wanted to use the lowest number of vehicles, if possible. Kant argues that it is the right way for a person to do everything on his own. Kant also emphasized the Socratic Method based on the question-answer method.

In the discipline of education, Locke consistency, Kant obedience, and Russell emphasized freedom. While the three philosophers spoke of the necessity of using rewards and punishments, they also stated that the prize was more effective than the punishment. As a last resort, Locke and Kant see no harm in the use of physical punishment. Kant is of the opinion that it is a punishment for opposing obedience. However, unlike Locke and Kant, Russell thinks that physical punishment should not be used in any way. For Russell, praise and satire is an important reward and punishment.